

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація
«Християнська академія педагогічних наук України»**

«Вісник науки та освіти»

***(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)***

Випуск № 4(22) 2024

Київ – 2024

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization

"Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 4(22) 2024

Kiev – 2024

**«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»):
журнал. 2024. № 4(22) 2024. С. 2008**

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 01.05.2024, № 1/5-24)

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022
№ 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології
(спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки
(спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від
23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології
(спеціальність - 035 філологія).**

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, громадської наукової організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання» та громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а, також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а, також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходять застосування тематика наукового журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна).

Редакційна колегія:

- Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- Волошенко Марина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Державного університету "Одеська Політехніка" (Одеса, Україна)
- Вукілова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- Головня Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- Кошетар Ульяна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- Линтвар Ольга Миколаївна - кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Литвинська Світлана Віталіївна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету, (Київ, Україна)
- Матійчин Ірина Мстиславівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування Навчально-наукового інституту музичного мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Дрогобич, Україна)
- Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ФІЛОЛОГІЯ»

Tkachenko N.D. <i>POSITIVE STEREOTYPE AS SOCIOLINGUISTIC AND PSYCHOLINGUISTIC PHENOMENON</i>	20
Vorova T.P. <i>SOME ASPECTS OF THE THEORY OF TRANSLATOLOGY: A BRIEF EXCURSION INTO DISCIPLINE</i>	34
Андерсон І.В. <i>ПРОФЕТИЗМ У III ЧАСТИНІ «ДЗЯДІВ» АДАМА МІЦКЕВИЧА</i>	49
Анпілогова Є.Д. <i>АНГЛОМОВНІ ТА УКРАЇНОМОВНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ СТАТТІ: КОМПАРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ДИСКУРСУ</i>	60
Бикова Т.В. <i>ЖАНРОВІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОСТМОДЕРНОГО РОМАНУ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «НІЧ ІЗ ПРОФІЛЕМ ЖІНКИ» В. ДАНИЛЕНКА)</i>	70
Боримська О.І. <i>ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ</i>	84
Брона О.А. <i>ТЕРМІНОЛОГІЧНА ВАРІАНТНІСТЬ ГІДРОГЕОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ</i>	94
Гейна О.В. <i>РОЛЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МЕТОДИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	107
Гурко О.В., Новікова О.В. <i>ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ SUCCESS НА МАТЕРІАЛІ ДІЛОВОГО ДИСКУРСУ</i>	118
Дацьо Т.О. <i>АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО РЕГУЛЮВАННЯ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ЗАХИСТУ МОВНИХ ПРАВ У РІЗНИХ КРАЇНАХ</i>	131
Довбищенко Ф.В. <i>НАРАТОЛОГІЧНИЙ ВИМІР НОВЕЛИ ГІ ДЕ МОПАССАНА «МІСЯЧНЕ СЯЙВО»</i>	144

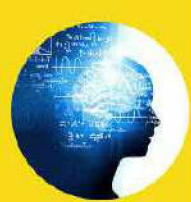
УДК 80'81-116:811.161.2

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4\(22\)-107-117](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-4(22)-107-117)

Гейна Оксана Володимирівна кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри мовної та психолого-педагогічної підготовки, Одеський національний економічний університет, 65000, м. Одеса, вул. Преображенська, 8, тел.: (048) 723-85-48, <https://orcid.org/0000-0003-4754-2600>

РОЛЬ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ФОРМУВАННІ МЕТОДИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена вивченню ролі термінології, що забезпечує у здобувачів вищої освіти формування методично орієнтованого лінгвістичного мислення. Велика увага приділяється спеціальній підготовці не лише здобувачів університетів, академій, факультетів іноземних мов, але і здобувачів немовних закладів вищої освіти. У результаті науково-технічного прогресу зміст дисциплін постійно поповнюється новими фактами. У статті розглянуто вивчення оволодіння здобувачами вищої освіти рідною та іноземною мовами у різних національних навчальних закладах. Роль термінології є достатньо точочне викладення матеріалу без спрощення змісту теоретичних та мовних курсів. У сучасних курсах об'єктивно зростає кількість самих термінів. Здобувачі вищої освіти не тільки повинні запам'ятати терміни, а обов'язково навчитись оперувати ними у своїй навчально-мовній діяльності. Це передбачає досягнення активного володіння здобувачами термінологією. Розглянуто методично орієнтоване лінгвістичне мислення, що повинно розвиватися в усіх лінгвістичних курсах, завдяки аналізу факторів міжмовної що потребує активного використання більшості навичок термінозастосування в області як лінгвістики, так і методики навчання іноземним мовам. На сучасному розвитку вищої освіти велика увага приділяється спеціальній підготовці не тільки здобувачам вищої освіти, де вагома роль відводиться вивченню іноземних мов, але і здобувачам немовних закладів освіти. Визначено її місце у структурі мови; проаналізовано структурно-семантичний склад нової термінології в економічній сфері; проведено комплексний аналіз на матеріалі сучасних україномовних термінів, що вийшли з ужитку. Більш насиченим стає навчальний матеріал.

Ключові слова: термін, термінологія, лінгвістичне мислення, методика викладання, проблеми термінології, інтерференція.

Geyna Oksana Volodymyrivna Candidate of Philological Sciences (PhD), Assistant Professor of the Department of Language and Psychological and Pedagogical Training, Odessa National Economic University, 65000, Odesa, St. Preobrazhenska, 8, tel.: (048) 723-85-48, <https://orcid.org/0000-0003-4754-2600>

THE ROLE OF TERMINOLOGY IN THE FORMATION OF STUDENTS OF METHODOLOGICALLY ORIENTED LINGUISTIC THINK

Abstract. The article is devoted to the issue of studying the role of terminology, which ensures the formation of methodologically oriented linguistic thinking in students of higher education. It is known that now a lot of attention is paid to the special training of not only applicants of universities, academies, foreign language departments, but also applicants of non-language institutions of higher education. As a result of scientific and technical progress, the content of disciplines is constantly supplemented with new facts, thanks to which the educational material becomes more and more saturated. The article examines the study of acquisition of native and foreign languages by students of higher education in various national educational institutions. The role of terminology is quite significant in the accuracy of the presentation of the material without simplifying the content of theoretical and language courses. In modern courses, the number of terms is objectively increasing. Students of higher education must not only remember the terms, but must learn to use them in their educational and language activities. This involves the achievement of the level of active mastery of the terminology by students. Methodologically oriented linguistic thinking, which should be developed in all linguistic courses, is considered, thanks to the analysis of the factors of interlanguage interference, which requires the active use of most of the skills of terminology in the field of both linguistics and methods of teaching foreign languages. In the modern development of higher education, great attention is paid to special training not only for students of higher education, where the study of foreign languages plays an important role, but also for students of non-language educational institutions. The article deals with the problems of terminology; its place in the language structure is determined; the structural and semantic composition of the new terminology in the economic sphere is analyzed; a comprehensive analysis was carried out on the material of modern Ukrainian terms that have fallen out of use.

Keywords: term, terminology, linguistic thinking, teaching method.

Постановка проблеми. Актуальність дослідження полягає у спробі теоретичного обґрунтування та практичної апробації гіпотези, що до ролі термінології, під час забезпечення у здобувачів вищої освіти формування методично орієнтованого лінгвістичного мислення.

У даному періоді значна увага приділяється спеціальній підготовці не тільки здобувачів вищої освіти: університетів, інститутів академій факультетів іноземних мов, але і здобувачів вищої освіти немовних закладів вищої освіти та вимоги до неї постійно зростають. За останнє десятиліття минулого століття в навчальні плани мовних закладів вищої освіти додано нові теоретичні дисципліни: порівняльна типологія рідної та іноземної мов, теорія та практика перекладу першої та другої іноземних мов, міжкультурна комунікація, інтерпретація художнього тексту. Ці зміни знайшли безпосереднє відображення у дипломі спеціаліста: у ньому розширився обсяг необхідних професійно-значущих теоретичних знань та практичних навичок. Завдання окремих кафедр та факультетів іноземних мов, а також кафедр гуманітарних дисциплін немовних закладів вищої освіти на сучасному етапі полягає у тому щоб розвинути у здобувачів вищої освіти методично-орієнтоване мислення та підготувати творчого спеціаліста.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, пов'язаний з роботами, у яких започатковано розв'язання даної проблеми на які спирається автор.

Мовознавці зазначають, що провести чітку межу між термінологією і загальнонавчальною лексикою досить складно: між ними розміщена так звана «дифузна зона». Саме в цій перехідній зоні відбувається активна взаємодія між термінами й нетермінами. Результатом таких взаємодій стають системні переходи лексики з одних сфер в інші: загальнонавчальні слова переходять до сфери термінології (термінологізація), а терміни – до загально навчальної лексики (детермінологізація).

Різні аспекти термінології досліджувались низкою українських і зарубіжних учених. Основні теоретичні поняття термінознавства були визначені в наукових працях Будагова Р. О., Винокура Г. О., В. Г. Гака, Н.З. Котелової, В. М. Лейчика, Д. С. Лотте, О. О. Реформатського.

Розглядали природу терміна, його особливості у порівнянні із загальнонавчальними словами І. К. Білодід, Б. М. Головін, Р. Ю. Кобрін, І. М. Кочан, Т. І. Панько, В. О. Балог, Л. Г. Боярова, В. О. Винник, В. В. Жайворонок, Л. С. Паламарчук, Л. М. Полюга.

Семантичні та дериваційні аспекти термінології привернули увагу А. С. Герда, К. Г. Городенської, В. П. Даниленко, Є. А. Карпіловської, Л. О. Симоненко, О. В. Суперанської та ін.

Л.М. Томіленко досліджувала особливості представлення термінів у словниковій літературі.

Семантичні та дериваційні аспекти термінології привернули увагу А. С. Герда, К. Г. Городенської, В. П. Даниленко, Є. А. Карпіловської, Л. О. Симоненко, О. В. Суперанської та ін.

Ю. Заболоцький розглядає, загальнолітературну мову, що «служує невичерпним джерелом номінації новостворених спеціальних понять, надаючи засоби й способи для творення нових термінів, підпорядковуючи розвиток термінології загальним мовним нормам. Наявність споріднених ознак, притаманних термінам різних терміносистем різних галузей, свідчить про спорідненість термінології з лексичним матеріалом відповідної загальнолітературної мови, яка слугує будівельним матеріалом для побудови тієї чи іншої терміносистеми» [1, с. 257].

Томіленко Л. М. зазначає, що «досить часто лише звернення до самих фактів науки й техніки, зіставлення лінгвістичних даних із науково-технічними, вивчення причинних зв'язків між ними дозволяє дати вичерпне пояснення багатьом лінгвістичним процесам, які мають місце в термінології» [2, с. 9].

За словами Журавльової Т. А., термінологічна лексика є важливим компонентом лексичного складу розвиненої мови, оскільки в ній відбиваються наукові досягнення, диференціюються наукові знання, відображається рівень науково-технічного прогресу, характер економічної, політичної, суспільно-культурної, виробничої діяльності людей [3].

Плигун О. А. розглядає розвиток національної термінології, тісно пов'язаний з розвитком процесу пізнання у відповідній науковій галузі, оскільки мова є засобом збереження, опрацювання та передачі інформації. На її думку, «термінотворення є завжди осмисленим процесом, терміни виникають, утворюються по мірі осмислення їх необхідності. Науково-технічна революція в сучасному суспільстві приводить до підвищення значення термінології різних наук як засобу отримання та організації наукових знань». Також автор відзначає, що «...кожна галузь людських знань має своє коло спеціальних найменувань, але мовне повсякдення втягує ці слова в різностильові контексти і, так би мовити, знімає з цих лексем ореол спеціалізації. Особливо показовими в цьому плані є соціально-економічна та суспільно-політична сфери мовної комунікації, що чутливо реагують на ті чи інші реалії людського життя, відразу зафіксовуючи їх у слові. Проте переважна більшість цих найменувань незабаром стає широкотраншею в різних стилях мовлення, у тому числі й у розмовно-

побутовому. Як наслідок цього, стилістика багатьох з них розмивається, вони стають поліфункціональними, часто навіть експресивно забарвленими» [4, с. 210].

Іленков А. зазначає, що термінологія сама по собі не може забезпечити представлення знань з тієї чи іншої галузі, оскільки вона не покриває всього обсягу знань, з одного боку, і не уможлиблює систематизувати інформацію без використання метатекстових засобів. Проте як засіб інтерфейсу й забезпечення доступу в системах представлення знань вона може бути дуже корисною, оскільки забезпечує легкий семантичний доступ до окремих фрагментів.

У результаті науково-технічного прогресу зміст дисциплін закладів вищої освіти постійно поповнюється новими фактами та більш насиченим є навчальний матеріал. Кількість інформації, необхідної здобувачам для засвоєння у теоретичних курсах, об'єктивно безперервно зростає. У той же час збільшення обсягу теоретичних відомостей відбувається у середині зазначеного часового ліміту. У цих умовах необхідність скорочення навчальної інформації у навчальному процесі є необхідним ущільненням. У навчальному процесі ущільнення частково можливо за рахунок компресії мови викладання, це відповідає інтенсивному використанню термінів.

За останнє десятиліття минулого століття в навчальні плани мовних закладів вищої освіти додано нові теоретичні дисципліни, як от: порівняльна типологія рідної мови та іноземних мов, теорія та практика перекладу першої та другої іноземних мов, міжкультурна комунікація, інтерпретації художнього тексту. Ці зміни знайшли безпосереднє відображення у дипломі магістра – у ньому розширився обсяг необхідних професійно-значимих теоретичних знань та практичних умінь. Завдання певних кафедр факультетів іноземних мов, а також кафедр гуманітарних дисциплін немовних закладів вищої освіти на сучасному етапі полягає у тому, щоб розвинути у здобувачів вищої освіти методично-орієнтоване мислення та підготувати творчо працюючого спеціаліста.

Вивчення проблем термінології, визначення її місця у структурі мови є одним із актуальних завдань лінгвістичної науки. Термінологія кожної окремої галузі засвідчує її досягнення на певному етапі історії народу і відображає перспективи подальшого розвитку. Слово «термін» прийшло до нас ще з античних часів. У латинській мові означало «межу», «рубіж». Сьогодні терміном називають:

- 1) деякі групи лексики та діалектології;
- 2) групи лексики, пов'язані з професією людей, крім науки та техніки;

- 3) спеціальну лексику промислів та ремесел;
- 4) спеціальну лексику науки, техніки, сільського господарства;
- 5) наукові терміни (тобто власне терміни) тощо.

Тож багатозначність і неоднозначність призводить до плутанини й неоднозначності у трактуванні поняття «термін». Зазначимо, що терміни вже давно стали об'єктом дослідження як зарубіжних, Ойген Вюстерн, так і відчизняних дослідників: Ольга Кочерга, Ірина Кочан, Таміла Панько, Галина Мацюк.

Мета статті – дослідити роль термінології під час забезпечення у здобувачів вищої освіти формування методично орієнтованого лінгвістичного мислення.

Виклад основного матеріалу. Питання інформаційного забезпечення та науково-технічного обміну відіграють ключову роль при термінотворенні. Загально відомо, що термінологія різних наук, невпинно перебувають під впливом процесу інтернаціоналізації, розвивається за участі запозичень з різних живих та «мертвих» мов.

Терміни та професіоналізми є основним лексичним засобом передачі інформації у професійному спілкуванні, тому робота з ними становить значну частину навантаження перекладача. Часто, стикаючись з новим для себе терміном, перекладачі, які тільки роблять перші кроки у професії, приймають рішення інтуїтивно, покладаючись на практичні знання, отримані в ході вивчення навчальних дисциплін за спеціальністю.

Термін у лінгвістиці визначається як «слово або словосполучення (наукової, технічної та інших сфер) для точного вираження спеціальних понять та значень спеціальних предметів» [5]. З наведеної дефініції можемо визначити, що термін безпосередньо пов'язаний з поняттям. Це дає підставу для ствердження, що здобувач засвоїв той чи інший термін, і у свою чергу, оволодіває і відповідним поняттям, у якому сконцентровані необхідні ознаки предметів та явищ» [6]. Завдяки цьому сам термін асоціативно викликає у пам'яті здобувача те чи інше поняття, що, безумовно, передбачає сформованість у нього дій та операцій з аналізу розгортання інформації. Термін, таким чином, є згорнутою інформацією. У цьому і є виключна роль термінології у інформаційній насиченості лінгвотеоретичних курсів.

Роль термінології насамперед є у точності, стислості викладу без спрощення змісту теоретичних та мовних курсів. У сучасних курсах об'єктивно зростає кількість самих термінів. Здобувачі не тільки повинні запам'ятати терміни, а і навчитись оперувати ними у своїй навчально-мовній діяльності. Це передбачає досягнення рівня

активного володіння здобувачами термінологією. У методичній літературі можна знайти висвітлення питань про засвоєння термінології у тій, чи іншій аудиторії.

Деякі основні рівні засвоєння термінів здобувачами такі:

1. Упізнавання термінів у тексті;
2. Запам'ятовування термінів з ілюстрацією прикладів, з лекцій та підручників;
3. Запам'ятовування термінів з використанням їх у особистих прикладах; на матеріалі іноземної мови;
4. Запам'ятовування термінів з використанням їх у особистих прикладах на матеріалі іноземної мови та рідної мови;
5. Запам'ятовування термінів з використанням їх у особистих прикладах на матеріалі іноземної мови, та другої іноземної мови;
6. Самостійне використання термінів під час вирішенні лінгвістичних задач (доказів, аргументації і т.ін.) на матеріалі першої іноземної мови;
7. Самостійне використання термінів під час вирішення лінгвістичних та методичних завдань на матеріалі усіх трьох використовуваних здобувачами мов у своїй навчальній мовній діяльності.

Зазначені рівні охоплюють рецептивні та репродуктивні дії з термінами, і тому навички застосування термінів можливо підрозділяти на рецептивні (1-5 рівні) та репродуктивні (6-7 рівні). Зазначимо, що деякі загальні сторони мовних навичок та навичок термінозастосування, можливе. Відомо, що мовні навички зазвичай входять до складних мовних умінь аудіювання, читання, мовлення та письма. Аналогічно цій дії застосування термінів також є компонентами пізнавальних, досліджень. Аналогічно цій дії застосування термінів також є компонентами пізнавальних, дослідницьких умінь.

Загальні якості навичок застосування термінів у мові:

- А) прочність – зазначена швидкість згадування здобувачами термінів з фактичного матеріалу з мінімальним рівнем напруження;
- Б) лабільність – готовність здобувача використовувати даний термін у інтерпретації нових лінгвістичних фактів;
- В) свідомість – мається на увазі виконання здобувачами дій із застосуванням термінів на рівні свідомого контролю.

У навчальному процесі зазвичай є втрата наданих властивостей та навичок термінозастосування, і тому дії з термінами у здобувачів закладів вищої освіти відбуваються на елементарних рівнях. У зв'язку з цим з теорії мови на старших курсах є потреба відновити такі необхідні властивості навичок застосування термінів, як лабільність та прочність.

Це необхідно тому, що аналітеко – синтетичні дії із згортання та розгортання інформації можливі тільки під час сформованості усіх вище зазначених якостей навичок застосування термінів.

Одним з нових теоретичних курсів на факультетах іноземних мов є порівняльна типологія рідної та іноземної мов. Цей курс є синтезуючим, що спирається на основні факти спеціальних дисциплін навчального плану факультетів іноземних мов; теоретичної граматики, теоретичної фонетики, лексикології, методики навчання іноземних мов. Цілком закономірно, що порівняльна типологія також використовує ряд положень, що відповідають розділам лінгвістичних курсів української мови. Крім цього, на факультетах іноземних мов національних закладів вищої освіти необхідна типологія трьох контактуючих (рідної, першої та другої) іноземних мов. Такий теоретичний курс, безумовно є надійною базою для повноцінного засвоєння термінології здобувачами національних аудиторій. Об'єктивні умови для цього є в усіх ланцюжках навчального процесу.

На лекціях, практичних, лабораторних, семінарських заняттях є можливість застосовувати матеріал усіх трьох контактуючих мов. Ряд термінів з теоретичних дисциплін, що є першою іноземною мовою, здобувачі швидко забувають, чи дії з такими термінами формуються недостатньо міцно. Крім того, самі терміни надзвичайно неоднорідні та засвоюються здобувачами по-різному. Іноземні лексичні одиниці у пам'яті здобувачів розташовуються у трьох зонах: легко відтворюванні, тяжко відтворюванні та більш чи менш забуті. Аналогічно можливо підійти і до характеристики термінів з точки зору їх запам'ятовування: легке запам'ятовування та відтворювання, ті, що трудно запам'ятовуються. У зв'язку з цим у теоретичних курсах відповідно необхідно враховувати специфіку лінгвістичних та методичних термінів за наданими рівнями важкості та диференційно організовувати роботу з їх відновлювання та засвоєння.

Лектору та викладачу потрібно вирішувати задачі з відновлення значень забутих здобувачами термінів, уточненню їх семантики та розширенню сфер їх застосування під час інтерпретації трьох контактуючих мов. У двомовній аудиторії здобувачі української національності зазвичай не знайомі з деякими специфічними термінами з теоретичних курсів з рідної мови тієї чи іншої країни. У таких випадках лектору та викладачу необхідно ввести такі терміни, спираючись на достатньо добру теоретичну підготовку здобувачів з першої іноземної мови. На факультетах іноземних мов тюркомовних країн треба розкрити значення таких лінгвістичних, як «сингармонізм», «агглютинація», «изафет» і т.ін.

Семінарські та практичні заняття продовжують роботу з вдосконалення навичок застосування термінів. При цьому викладач попередньо визначає, на якому рівні функціонує той чи інший навик термінозастосування у даній аудиторії. Без відновлення необхідних навичок та якостей на елементарних рівнях тяжко організувати дослідницьку, пошукову роботу з вирішення лінгвістичних та методичних задач.

Курсові, реферативні та дипломні роботи привчають здобувачів освіти самостійно ставити часткові задачі, обирати відповідні методи досліджень. Навички термінозастосування будуть тут функціонувати у якості компонентів складних творчих дослідницьких умінь. Тим самим досягається та закріплюється найвищий кінцевий рівень оволодіння діями термінозастосування, що дозволяє адекватно оперувати фактами, контактуючих мов під час рішення поставлених завдань.

«Мова може бути і як мова оригіналу і як мова перекладу. Тому у навчанні перекладу необхідно приділяти однакову увагу і рецептивному, і репродуктивному засвоєнню іноземної мови» [7].

Реальний переклад може бути більш повноцінним чи менш повноцінним відносно повноцінної передачі початкової інформації. Переклад, що має найвищу повноцінність, називається зазвичай адекватним перекладом. Адекватному перекладу з різних ознак протипоставляються буквальний переклад, підстрочний переклад, скорочений переклад, реферативний переклад, описовий переклад, пояснювальний переклад, стилізований переклад, вільний переклад, т. інше.

У методичній літературі часто застосовується термін «навчальний переклад», що протипоставляється професійному. Навчальний переклад – це переклад, що застосовується з навчальною метою. Під навчальним перекладом розуміють переклад як засіб навчання мови.

Навчання перекладу тісно пов'язане з загальною метою навчання іноземної мови у немовних закладах вищої освіти. Після закінчення курсу здобувачі повинні мати наступні перекладацькі уміння та навички перекладачів, а саме:

1) читати оригінальний текст у повному обсягу змісту з 2500 друкованих знаків (час на читання та письмовий переклад зі словником надається не більш 45хвилин);

2) читати вголос та перекладати без словника оригінальний текст, що відповідає знайомим здобувачу питанням з його майбутньої спеціальності (обсяг тексту не менше 600-700 друкованих знаків);

3) приймати участь у ситуативно обумовленій бесіді, пов'язаній з навчально – виробничою тематикою. Для того, щоб добитися виконання програмних задач, мовної діяльності, необхідно систематично працювати над даним аспектом мовної діяльності.

Навчальний переклад застосовується здобувачами, починаючи з перших уроків іноземної мови, як засіб перевірки розуміння слів та форм іноземного тексту, як підготовча вправа до безперекладного розуміння тексту, як засіб для перевірки як правильно застосувати засвоєні елементи іноземної мови.

Таким чином, ми прийшли до висновку, що методично орієнтоване лінгвістичне мислення повинно розвиватися у всіх лінгвістичних курсах, у тому числі, і у курсі порівняльної типології рідної та іноземної мов. Зазначена дисципліна має невеликі можливості для розвитку методично орієнтованого мислення здобувачів вищої освіти, але її зв'язок з методикою полягає у тому, що здобувачі повинні вирішувати багато задач з прогнозування типових труднощів засвоєння іншомовного матеріалу білінгвами. Суть прогнозованих труднощів далі розкривається засобом аналізу факторів міжмовної інтерференції. Розуміючи лінгвістичні, психолінгвістичні та психологічні потоки іноземних помилок, здобувачі вищої освіти зможуть науково обгрунтовано визначати необхідні методичні дії спеціаліста у майбутньому, оптимальні для тої чи іншої середи.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. на CD)/ Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.: іл. – ISBN 966-569-013.
2. Термін. Словник UA: Портал української мови та культури. URL: <https://sloynyk.ua/index.php?sword=%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD>.
3. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови: [монографія] / Л. М. Томіленко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. 160 с.
4. Панько Т.І. та ін. Українське термінознавство / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г.П. Мацюк. – Л.: Вид-во «Світ», 1994.
5. Баловнева О. О. Особливості перекладу англійської науково-технічної термінології // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2004. (17). С. 79-81.
6. Білозерська Л. П. Термінологія та переклад // Вінниця: Нова книга, 2010. – 232 с.
7. Жайворонок В. В. Термінологія в загальномовному словнику. Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць. К., 1998. С. 210–212.
8. Плигун, О. А. Особливості словотвору термінів сучасної медицини / О. А. Плигун // Сучасні дослідження мови та літератури: матеріали Українсько-російської школи-конференції молодих учених (26-29 березня 2014 р.). - Донецьк: ДонНУ, 2014. - С.222-224.
9. Іленков А. Термінологія та її роль у представленні знань / Анжей Іленков // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології» – 2009. – № 648. – С. 24–29.

References:

1. Busel, V. T. (2009). *Velikij tлумachnij slovník suchasnoï ukráíns'koï movi* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. K.: Irpin': VTF «Perun» [in Ukrainian].
2. Termin [Term]. *slovník.ua* Retrieved from <https://slovník.ua/index.php?sword=%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD>. [in Ukrainian].
3. Tomilenko, L. M. (2015). *Terminologichna leksika v suchasnij tлумachnij leksikografii ukráíns'koï literaturnoï movi* [Terminological vocabulary in the modern explanatory lexicography of the Ukrainian literary language]. Ivano-Frankivs'k: Foliant [in Ukrainian].
4. Pan'ko, T.I. ta in. (1994). *Ukráíns'ke terminoznavstvo* [Ukrainian terminology]. L.: Vid-vo «Svit» [in Ukrainian].
5. Balovneva, O. O. (2004). Osoblivosti perekladu anglijs'koï naukovo-tehnichnoï terminologii [Peculiarities of translation of English scientific and technical terminology]. *Visnik Zhitomir's'kogo derzhavnogo universitetu imeni Ivana Franka - Bulletin of Zhytomyr Ivan Franko State University*, 17, 79-81 [in Ukrainian].
6. Bilozers'ka, L. P. (2010). *Terminologija ta pereklad* [Terminology and translation]. Vinnicja: Nova kniga [in Ukrainian].
7. Zhajvoronok, V. V. (1998). *Terminologija v zagal'nomovnomu slovníku. Ukráíns'ka terminologija i suchasnist'* [Terminology in the common language dictionary. Ukrainian terminology and modernity]. K., 1998 [in Ukrainian].
8. Pligun, O. A. (2014). Osoblivosti slovotvoru terminiv suchasnoï medicini [Features of the vocabulary of the terms of modern medicine]. *Proceedings from Ukráíns'ko-rosijs'ka shkola-konferenciya molodih uchenih «Suchasni doslidzhennja movi ta literaturi» – The of the Ukrainian-Russian school-conference of young scientists «Modern studies of language and literature»*. (pp. 222-224). Donec'k: DonNU [in Ukrainian].
9. Ilenkov, A. Terminologija ta її rol' u predstavlenni znan' [Terminology and its role in the presentation of knowledge]. *Visnik Nac. un-tu - Visnyk Nats. Lviv Polytechnic University. Series "Problems of Ukrainian Terminology"*. «[in Ukrainian].